

flernes Virksomhed blive saa lidet nyttig for Staten som muligt, give et saa ringe Udbytte som den vil, naar der kun kan værnes om Haandværkerne i Horsens" (Vindahl: „om Haandværkerne i det Hele taget“). Maa jeg saa tage mig den Frihed at spørge: hvorledes forstaaer det ærebe Medlem dette? Forstaaer det ærebe Medlem det saaledes, at der værnes om Haandværkerne, naar man sjer Sko, Klæder og alle den Art Gjenstande og sælger dem en gros som Handelsvarer? Vilbe det ærebe Medlem betragte det som fabrikmæssigt eller skulde det være haandværksmæssigt? Eller finder det ærebe Medlem, at det kun gjælder om ikke i Fængslerne at tage Maal af Vedkommendes Fødder og sje Sko til Enhvers Been, ikke at tage Maal af Vedkommendes Krop og sje Klæder til hans Krop, ikke gjøre det Skab, man bestiller, men gjøre ubestilte Skabe og stille dem til Salg? Det vil ikke være muligt for det ærebe Medlem at skaffe en saadan Begrænsning tilveie. Eller vilbe det ærebe Medlem være tilfreds med, om det hed, at alle disse Gjenstande kun ikke maatte sælges i Horsens, men ethvert andet Sted? Eller vil det ærebe Medlem forhindre Straffeanstalterne fra at forfærdige en Mængde af Sko, Klæder og Meubler, for derimod at gjøre saameget mere af Klæde og saa tilintetgjøre Klædefabrikantene? Eller vilbe han finde det billigere at dele Arbeidskraften lige imellem al Industri og lægge lidt Vind paa Klædefabrikationen, lidt paa Støpler osv. (Vindahl: Seg foreslog enkelte bestemte Fabrikvirksomheder!) Det ærebe Medlem indrømmer altsaa Ministeren at laa ind i en fuldkommen Frihed til Fabrikvirksomhed, saasnart den kun antager Charakteren af Fabrik, naar der bliver forarbejdet i større Mængde, ikke til enkelte Personer, men til Salg? (Vindahl: Nei!) Det vil det ærebe Medlem heller ikke? Saa skal jeg ikke for Dieblicket fortsætte Undersøgelsen af, hvad det ærebe Medlem vil, og det af den simple Grund, at jeg troer, at det ærebe Medlem ikke selv ganske nøie veed, hvad han vil (Vindahl: Jo!). Nei, jeg troer, at dersom det ærebe Medlem i dette Dieblit skulde udkafte en Contract, som Ministeren skulde være tilfreds med og aflutte med de Paagjældende,

vilbe den komme til at indeholde mange Medsigelser, sammenholdt med hvad det ærebe Medlem idag har udtalt, og den vilbe ikke paa nogen Maade komme til at fyldestgjøre, hvad han har forlangt. Han vilbe ikke faae den til at passe paa de forskjellige Fængsler, men han vilbe tilsidst komme til at ønske en Contract, der passede med den Betragtningmaade, der for Dieblicket gjør sig gjældende i Horsens, men som efter al Sandhynlighed om nogle Aar ikke længere vil være tilstede.

Lange: Der ligger vistnok noget Sørgerligt i, at Staten ikke skal kunne beskæftige sine Straffanger, altsaa Forbrydere, uden ved at sætte de næringsdrivende og stikkelige Borgere ud af Beskæftigelse. Dette er imidlertid nu engang et Døde, som albrig vil kunne forebygges; Straffeanstalterne maae nødvendig træde i Concurrance med den private Virksomhed, hvortil de ogsaa, saavidt jeg skjønner, ere fuldkommen berettigede. Men paa den anden Side forekommer det mig, at de Grunde, der ere anførte i den Adresse, som er indkommen til Rigsdagen fra flere næringsdrivende Borgere i Horsens, mod at overdrage Straffeanstalten sammesteds til en privat Mand, og endog mod at skaffe ham et Laan af Statskassen af 100,000 Rbd., er ikke uden stor Betydning, og at de nævnte Næringsdrivende navnlig have Ret, naar de htre, at Staten bør anvende sin Fabrikdrift til egne Fornødenheder, og at det er urigtigt at lade Straffeanstalterne udmarve den næringsdrivende Borgerklasse, medens Staten selv med stor Bekostning og Tab driver det kostbare Usherød Værk. Jeg skjønner i alt Fald ikke rettere, end at man bør see Tiden noget an, om ikke længere, saa til næste Rigsraads-session, hvor Usherød Værk uden Tvivl vil komme under Discussion og da enten falde, eller dens fremtidige Bestaaen mulig finde sin Afgjørelse. Det Tab, som Staten vil kunne lide ved paa den hidtil brugte Maade at benytte sine Straffeanstalter, forekommer mig at være for Intet at regne mod det Tab, den let vil komme til at lide ved at en heel Klasse næringsdrivende Borgere uden egen Brøde bringes til Betkæstningen. Jeg synes, at det er fuldkommen rigtigt, naar det